

ille enim convenit creaturæ intellectuali, prout omnes alias naturas inferiores excedit.

§. II.

Vtrum omissio, ut sit voluntaria, requirat debitum non omitendi?

5. Negant Alvarez, Martinæz, & Joannes à S. Thoma: affirmant Cajetanus, Conradus, Medina, Ildephonsus, Salmantenses, Curiel, & plures alij; quæ sententia videtur probabilior; & menti S. Doctoris hic qu. 6. art. 3. conformior.

Pro resolutione, observandum est cum Salmanticensibus, omissionem aliquam duplenter posse contingere, nimirum per non positionem actus, vel per cessationem & interruptionem actus jam incœpti: v.g. potest aliquis omittere missam duobus modis, primò illam nullatenus audiat secundò si in medio missæ advertenter exeat de Ecclesia, ad ludendum vel studendum. Hoc posito.

6. Dicendum est, omissionem quæ præcisè est, per non positionem actus, non posse esse voluntariam, sine debito non omitendi, bene tamen illam quæ est per cessationem & interruptionem actus jam incœpti.

Prima pars probatur: Ut omissio sit voluntaria, debet aliquo modo causari à voluntate, cùm de ratione voluntarij sit esse à principio intrinseco: Atqui omissio quæ est præcisè per negationem actus, non potest ullo modo causari à voluntate, nisi adit debitum: Ergo eo seculo non potest esse voluntaria, Major constat, Minor probatur. Omissio non potest causari à voluntate, nisi causetur vel tanquam privatio, vel tanquam negatio: Si causetur tanquam privatio, manifestè requirit debitum, cùm privatio non sit nisi formæ debita. Si vero causetur tanquam pura negatio actus omisso, requiritur necessariò quod præcedat ipse actus; quia negationes non aliter possunt fieri & introduci de novo, nisi quatenus formæ opposita præexistentes defruuntur; ut constat in negatione lucis, quæ alio modo fieri nequit, quam destruendo ipsam lucem. Non potest ergo omissio actus à voluntate causari, nisi vel immediate præcedat actus qui omittitur, vel debitum non omitendi.

7. Ex hoc probata manet secunda pars conclusionis: nam qui expellit aliquam formam ab aliquo subiecto, eo ipso, seculo omni debito, causat in eo non esse talis formæ: Ergo cùm voluntas tollit & corruptit actum præexistentem, causat, seculo quocumque debito, non esse & omissionem talis actus. Et certè quis dicat hominem existente in Ecclesia, audiensem sacram, in medio Missæ advertenter exire de Ecclesia ad ludendum, & tamen illum non voluntariè omittere Missam, quia id facit in die profecto; vel non magis voluntariè Missam prætermittere, quam prandium, de quo non cogitat: Ergo omissio quæ est per cessationem & interruptionem actus jam incœpti, potest esse voluntaria, sine debito non omitendi.

8. Objicies primò contra primam partem conclusionis: Voluntarium definitur quod est à principio intrinseco, cum cognitione finis: Sed etiam si non sit præceptum, omissio prævisa est à principio intrinseco, cum cognitione finis: cùm enim præceptum forinsecus sonans sit quid mere extrinsecum, impertinenter se habet ad rationem principij intrinseci: Ergo seculo præcepto omissio prævisa voluntaria est.

Respondeo; concessa Majori, negando Minorem, seculo enim præcepto, omissio qua præcise est per negationem actus, non potest caufari à voluntate; quia non potest ab illa caufari, nisi ut privatio, quæ requirit necessariò debitum & exigentiam formæ. Nec valet quod ait quidam Recentior, cogitationem seu advertentiam rationis circa actum qui omittitur, sufficeret ut ejus omissio induat rationem privationis, subindeque voluntaria sit. Privatio enim importat essentia liter debitum seu exigentiam formæ: simplex autem cogitatio seu advertentia celebrationis Missæ v.g. die quæ non obligat ejus præceptum, non caufat debitum seu exigentiam auditionis Missæ, cùm talis cogitatio non dicteret ratiō die esse audiendam Missam, sed tantum eam audiri posse: Ergo talis cogitatio seu advertentia celebrationis Missæ, non sufficit ad hoc quod ejus omissio in die feriali induat rationem privationis, & voluntaria sit. Ad probationem verò Minoris, dicendum est, quod quamvis præceptum sit quid extrinseco, non tamē imperinenter se habet ad rationem voluntarij, quod est à principio intrinseco, sed est conditio necessaria ut omissio caufatur à voluntate, subindeque voluntaria sit; quia, ut mox dicebamus, non potest caufari à voluntate, nisi habeat rationem privationis, nec talem rationem induere, nisi supponat præceptum.

9. Objicies secundò: Quod est in potestate voluntatis, voluntarium est: Sed omissio Missæ, etiam si non sit præceptum, est in potestate voluntatis: Ergo voluntaria est.

Respondeo distinguendo Majorem: Quod est in potestate voluntatis, voluntarium est, in potentia concedo: in actu nego, & concessa Minor, distinguo Consequens distinctione Majoris. Quod diximus de voluntario, dicendum est etiam de liberò, quod est quedam species voluntarij, quod enim est in potestate voluntatis, cum indifferentia & potestate ad ejus omissionem, est liberum in potentia & in actu primo, non vero in actu secundo, si nullum sit libertatis exercitium. De quo fuius in Tractatu de peccatis.

10. Ex dictis infertur, effectum qui sequitur ad omissionem, non esse voluntarium, nisi sit voluntaria ipsa omissio, atque adeo nisi vel immediate præcedat actus qui omittitur, vel debitum non omitendi: v.g. omittit quis gubernare navim, ex qua omissione sequitur navis submersio, hujusmodi submersio non erit voluntaria, nisi si qui omittit, teneatur dirigere illam, vel saltē actus directio præcedat, & interrumpatur. Ratio manifesta est, nam prædictus effectus non reducitur in voluntatem, nec participat rationem voluntarij, nisi media omissione, unde ubi haec non fuerit voluntaria, nec talis effectus voluntarius erit: cùm ergo ad hos ut omissio voluntaria sit, unum ex prædictis, scilicet vel debitum actus omisso, vel præexistentia ejus requiratur, ut supra ostendimus, consequens est, idem à fortiori requiri, ut effectus ex illa securus, voluntarius sit.

CAPUT II.

De involuntario.

1. **Q**uatuor sunt causæ involuntarij: violentia, metus, concupiscentia, seu passio vehemens, & ignorantia: Sicut enim voluntarium caufatur

DE VOLUNTARIO ET INVOLUNTARIO. 23

caufatur ex dupli principio, nimirum ex voluntate seu appetitu operante, qui est principium intrinsecum, & ex cognitione dirigente, ita oportet quod oppositum ejus, scilicet involuntarium, caufetur ex oppositis principijs, & proveniat vel ex eo quod operatio procedat à principio extrinseco, ut contingit in his quæ ex violentia aut metu fiunt, aut quia tollitur, vel ligatur, aut turbat in cognitione, sicut fit per ignorantiam & concupiscentiam seu passionem. Verum quia ea solūm quæ fiunt ex violentia, sunt involuntaria simpliciter, ea vero, quæ fiunt ex metu, concupiscentia, & ignorantia, sunt mixta ex voluntario & involuntario, de primo solūm hinc agemus, de alijs vero capite sequenti.

2. Violentum ergo à Philosophis definitur id quod est à principio extrinseco, passo non conferentem, quod non debet intelligi pure negativè (quasi sufficiat subjectum cui vis inferiur, non cooperari motui violentio) sed etiam positivè, ita ut passum positivè renatur, & agenti extrinseco resistat. Ex quo intelliges, hæc quatuor nomina, necessarium, violenium, coactum, involuntarium, quæ interdum confunduntur, inter se differre, secundum diversas formalitates quas exprimunt. Necessarium enim dicitur, prout opponitur contingentia seu indifferentia, & importat determinationem ad unum, excludendo facultatem ad oppositum. Violentum includit quidem eandem necessitatem & determinationem ex parte ejus qui patitur violentiam, sed addit supra necessarium, quod sit à principio extrinseco, quia à principio proprio & extrinseco nihil violentatur, cùm tamen possit aliquid fieri necessariò, & tamen esse à principio extrinseco, ut patet in brutis, & in motibus primo-primi. Coactum ferè idem est quod violentum, sed propriè loquendo coactum solūm opponitur spontaneo seu voluntario, ideoque solūm invenitur in cognoscentibus, violentum vero etiam in rebus inanimatis reperitur, ut cùm lapis projicitur sursum. Involuntarium interdum sumitur pro coacto aut violento, sed tamen latius patet, quia potest contingere quod aliquid sit involuntarium non solūm ratione violentiae, seu quia est à principio extrinseco, sed etiam ratione ignorantiae, & ex defectu cognitionis, ut capite sequenti dicemus.

3. Querunt hic Theologi, an voluntas humana, vel aliae res creatæ, possint pati violentiam à Deo, & ab illo cogi? Pro resolutione hujus difficultatis.

Dico primò, per nullam potentiam potest inferri violentia voluntati in actu ab ea elicito. Ratio est, quia omnis actus elicitus à voluntate est essentia liter voluntarij, cùm sit à principio intrinseco, cum cognitione finis; imò est quedam actualis inclinatio voluntatis: Ergo non potest esse coactus aut violentus, juxta illud Anselmi lib. de libero arbit. cap. 6. *In virtute nemo potest velle, quia non potest velle nolens velle.*

4. Dices primò, Voluntas in actu elicito potest necessitari à Deo, ut patet in amore beatifico: Ergo & cogi. Sed nego consequiam, ad hoc enim ut voluntas in actu elicito necessitetur, sufficit quod sine indifferentia judicij moveatur & applicetur ad illum; ut vero cogeretur, deberet talis actus esse à principio extrinseco, cum resistentia intrinseci, quod repugnat actui voluntatis, cùm essentia liter sit actus vitalis, & actualis, ejus inclinatio.

5. Dices secundò, Deus potest voluntatem in-

clinatam in aliquod objectum, v.g. in odium iniunctum, per motionem efficacem inclinare in oppositum, eamque de odio in amorem transferre: Ergo potest illi inferre violentiam, etiam quantum ad actus elicitos.

Respondeo, concessò Antecedente, negando consequiam, ut enim egregie discurrevit D. Thomas qu. 22, de verit. art. 8. *Quantumcumque voluntas immutetur in aliiquid, non dicitur cogi in illud. Cujus ratio est, quia ipsam velle aliiquid est inclinari in illud, coactio autem & violentia est contra inclinationem illius rei qua cogitur. Cum igitur Deus voluntatem immutat, facit ut precedentis inclinationis succedat alia inclinationis ita ut prima auferatur, & secunda maneat, unde illud ad quod inducit voluntatem, non est contrarium inclinationi jam existenti, sed inclinationi qua prius inerat, unde non est violentia, neque coactio.*

6. Dices tertio, Peccatum est contra naturalem hominis inclinationem, ut dicitur in tractatu de peccatis: Ergo quando homo peccat, facit contra naturalem inclinationem, & per consequens patitur violentiam.

Respondeo peccatum esse contra naturalem inclinationem hominis inadæquatam & partiale, quam, ut rationalis est, habet ad bonum honestum & rationi consonum, quod est objectum partiale & inadæquatum voluntatis humanæ; non tamen contra ejus inclinationem totalem & adæquatam, quæ fertur in suum objectum adæquatum, quod est bonum in communi, prout abstractum à vero vel apparenti, ab honesto, vel delectabili: Unde licet actus peccati possit dici violentus homini secundum quid, non tamen simplicitate & absolute.

7. Dico secundò, voluntas potest pati violentiam, quantum ad actus ab ea imperatos, & ab alijs potentibus inferioribus elicitos. Patet hoc, nam aliarum potentiarum actus possunt vel exerceri vel impediri contra inclinationem voluntatis: v.g. possunt homini nolenti videre, oculi via aperti: in quo casu illa non est quidem violentia respectu potentiae visiva, cùm ab illa ut à principio intrinseco procederet, bene tamen respectu voluntatis, quæ illi reniteret; unde cum voluntas sit inclinatio universalis, tendens ad bonum totius suppositi, talis visio absolute violentia dici deberet.

8. Dico tertio, non solūm voluntatem, sed nec ullam etiam creaturam, posse pati violentiam à Deo. Ratio est, quia violentum simpliciter est quod fit contra principalem inclinationem creaturæ: Sed omne quod fit à Deo in creaturis, prout ab illo fit, est juxta præcipuum illarum inclinationem: Ergo nihil hujusmodi potest dici simpliciter violentum. Major constat, Minor probatur, In qualibet creatura præcipua & superiori inclinatio est ad obediendum Deo omnium creatori & gubernatori, sive faciendo quod vult eam facere, sive recipiendo quidquid in ea vult fieri: Ergo totum id quod Deus in creaturis facit vel facere potest, fit secundum præcipuum illarum inclinationem. Consequientia patet, Antecedens probatur à D. Thomas 1. p. quæst. 60. art. 5. hoc discursu: Quod est alterius majorem habet inclinationem in id cuius est, quam in bonum proprium: Sed quælibet creatura est pars universi, & aliquid Dei: Ergo majorem habet inclinationem in bonum universi, & ad obediendum Deo, q. am ad bonum sibi proprium & conveniens, Minor constat, Majorem vero declarat D. Thomas exempli manu

manus, quæ seipsum naturaliter exponit ictui, ad conservationem totius corporis, & virtutis civis, qui se exponit mortis periculo, pro totius reipublica conservatione. Idem constat in creaturis insensibilibus, licet enim grave ex propria inclinatione per gravitatem tendat deorsum, & leve per levitatem sursum, tamen ne detur vacuum, grave propriæ gravitatis oblitum ascendit, & leve contempta levitate descendit: Ergo naturaliter magis inclinatur pars in bonum totius quam in bonum proprium.

Confirmatur: Omnis creatura naturaliter magis inclinatur in finem, quam in media; opposita enim inclinatio est inordinata, subindeque non potest esse à Deo creature impressa: Sed bonum universi & bonum divinum, sunt finis bonorum particularium, in qua creaturae inclinantur: Ergo creatura magis inclinatur in bonum divinum, & ad obediendum Deo, ut creatori & gubernatori, quam in bonum sibi proprium & connaturale. Unde Sapient. 16. dicitur: *Ignis ut nurarentur iusti, etiam sua virtutis oblitus est: creatura enim tibi facta est & servienti&cetera.* Quibus verbis Scriptura declarat, quod dum creaturae à Deo mouentur ad effectum aliquem qui videtur contra inclinationem propria naturae, quasi obliviscuntur hujusmodi inclinationis, subiendo illam potentiam obedientiali, per quam Deo ad nutum inserviunt; sicut prædicta inclinatione in ordine ad resistentia effectum, est ibi veluti sub obliuione, & quasi non esset. Hinc Augustinus lib. 26. contra Faustum ait quod *Deus creator & conditor omnium creaturarum, nihil contra naturam facit: id enim est cuique naturale, quod ille facit à quo est omnis numerus, motus, & ordo natura.* Et D. Thomas qu. i. de potentia art. 3. ad 1. dicit quod *omnes creaturae quasi pro naturali habent quod à Deo in eis sit, & propter hoc in eis distinguuntur potentia duplex, una naturalis ad proprias operationes & motus, alia quaobedientia dicitur ad ea qua à Deo recipiunt.*

9. Objecies primò: plura Deus efficit quæ naturis rerum repugnant, subindeque quæ ipsis resistentibus sunt, ut cum solem in medio cœli detinuit ad vocem Josie, & retrotraxit tempore Ezechiae Regis Iudeæ, item quando dividens mare rubrum & Jordanem, ad transitum filiorum Israël, fecit aquas sursum stare quasi pro muro: Ergo violentiam inferit creaturis.

Respondeo effectus illos fuisse quidem contra particularem inclinationem illarum creaturarum, subindeque fuisse violentos secundum quid; quia tamen facti sunt secundum inclinationem universalis, quæ qualibet creatura magis inclinatur ad bonum divinum, & ad obediendum Deo ut creatori & gubernatori universi, quam in bonum sibi proprium & connaturale, non possunt dici violenti simpliciter, vel contra naturam, sed præter aut supra naturam.

10. Objecies secundò: Dæmones patiuntur violentiam in alligatione ad ignem tartareum, quæ violentia sufficit ut talis alligatio habeat rationem pœnae: Eos tamen non pati violentiam absolute & simpliciter, quia etiam in Dæmonis natura & voluntate concedenda est illa inclinatio

universalis ad obediendum Deo, ut supremo Domino & conditori naturæ illius, quæ potentior est omnia, per quam Dæmones pœnae sibi à Deo infictæ relinquentur.

CAPUT III.

De mixto ex voluntario & involuntario.

§. I.

An & quomodo ex metu facta sint mixta ex voluntario & involuntario?

1. Dico primò, quæ ex metu aguntur, mixta sunt ex voluntario & involuntario. Ita D. Thomas hic qu. 6. ubi hanc conclusionem probat, tum ex Philosopho & Niseno, qui ea quæ per metum aguntur appellant mixta ex voluntario & involuntario. Tum etiam, quia ea quæ per metum aguntur, secundum se non sunt voluntaria, imò sunt involuntaria, sed sunt voluntaria ex metu, ad vitandum scilicet malum quod timetur: v.g. mercator absolute & sine periculo tempestatis, noller projicere merces in mare, tempore tamen tempestatis, ad fugiendam mortem quæ timerur, vult eas projicere, & de facto projicit in mare: Ergo quæ per metum aguntur, mixta sunt ex voluntario & involuntario. Addo quod in objecto actus ex metu facti reperiuntur ratio mali & ratio boni, sufficietes ad causandum nolitionem & voluntatem, quæ sunt principia voluntarij & involuntarij: v.g. in hoc quod est projicere merces in mare est ratio mali, ut patet, cum ex hoc mercator maximum damnum incurrit, & ratio boni, cum asseratur ut medium ad conservandam vitam, seu ad evadendum mortis periculum.

2. Ad pleniorum hujus conclusionis intelligentiam, observandum est, aliud esse aliquid fieri ex metu, aliud cum metu, particula enim cum, solam concomitantiam, particula vero ex causalitate importat. Unde tunc dicitur aliquid fieri ex metu, quando metus est causa talis actus, ita ut ex metu moveatur homo ad sic operandum, ut cum quis ex metu mortis proicit merces in mare. Tunc vero censetur fieri cum metu, quando reperitur metus simul cum actione, sed non est causa movens & impellens ad illam; sicut Martyres cum metu mortis fidem confitebantur, non tamen ex metu, sed ex Dei amore & obedientia. Intelligitur ergo nostra conclusio de opere ex metu elicito, & qui sit vera causa actionis, non vero de metu concomitante tantum, cum hic in actionem non influat, sed eam solam comitetur.

3. Dico secundo, quæ ex metu sunt, sunt voluntaria simpliciter, & involuntaria secundum quid. Est etiam D. Thomas articulo citato, ubi sic discutit: Illud quod est voluntarium hinc & nunc, ponderatis omnibus circumstantijs, & involuntarium tantum secundum se, abstrahendo à circumstantijs, est voluntarium simpliciter, & involuntarium tantum secundum quid: Sed opus factum ex metu est voluntarium hinc & nunc, ponderatis circumstantijs, & involuntarium, consideratum secundum se: Ergo est voluntarium simpliciter, & involuntarium secundum quid. Minor patet exemplo supra adducto projectionis mercium. Major autem probatur ex discrimine quod omnes admittunt inter intellectum & voluntatem, nam per hoc

DE VOLUNTARIO ET INVOLUNTARIO. 25

hoc distinguitur voluntas ab intellectu, quod iste considerat res secundum se, & cum abstractione à materia singulari illa vero respicit objectum existens, & vestitum omnibus circumstantijs, cum quibus in exercitio ponitur.

4. Confirmatur: Quod est volutum efficaciter & absolute, nolitum vero inefficaciter & conditionate solum, est voluntarium simpliciter, & involuntarium secundum quid: At opus factum ex metu est volutum efficaciter & absolute, & nolitum inefficaciter solum & conditionate, ut constat in praedicto exemplo projectionis mercium: Ergo est voluntarium simpliciter, & involuntarium tantum secundum quid.

5. Objecies primò contra primam conclusionem: Quando quis metu pœnarum inferni legem observat, talis observantia nihil habet involuntarij aut displicantia, alias est mala & virtuosa, quod repugnat Tridentino self. 6. can. 8. & self. 14. cap. 4. Ergo quæ sunt ex metu, non sunt mixta ex voluntario & involuntario.

Respondeo primò, metum causare quidem involuntarium secundum quid, quando objectum quod per metum eligitur, est malum secundum se, solumque ad vitandum maius malum habet rationem eligibilis, sicut in exemplo supra adducto projectio mercium non aliunde est bona, nisi quia conductit ad mortem vitandam. Si vero objectum quod per metum eligitur, non est malum secundum se, sed absolute bonum, voluntas non habet astum nolitionis circa ipsum. Unde cum observatio mandatorum sit per se bona, & nullo modo mala, etiam abstrahendo periculo gehennæ inferni, hinc sit quod talis observantia ex metu pœnarum facta, nihil habet involuntarij aut displicantia. Juxta quam solutionem & doctrinam, prima nostra conclusio non est accipienda omnino universaliter, quia D. Thomas intendat, voluntarium ex metu non posse reperiri absque involuntario, sed magis indefinitè, quia hoc verificatur in pluribus.

6. Si quis autem contendat, doctrinam & conclusionem D. Thomæ, veram esse universaliter, & absque ulla exceptione, vel limitatione, respondere poterit, in observatione legis, facta ex solo metu gehennæ, posse esse aliquid involuntarij & displicantia, absque eo quod illa sit mala aut virtuosa: dupliciter enim considerari potest actio qua præcipitur, nempe materialiter & in esse rei, & formaliter prout præcepta est, seu prout important applicationem divinae legis ad illam. Si hoc secundo modo consideretur, ejus displicantia semper illicita est, quia divina lex nihil habet mali, ratione cuius possit licet respici. Si vero primo modo spectetur, potest esse licita ejus displicantia, quia res præcepta potest affere aliquid laboris & fastidij, quod secundum se consideratum, non habito respectu ad legem divinam, potest licita displicantiam terminare, ut patet in dolore & tristitia, quam Christus habuit in orto olivatum, non quidem de observatione præcepti moriendi, sibi à Patre impositi, sed de difficultate & molestia operis sibi præcepti, secundum se & præcisè sumpta.

7. Objecies secundò contra secundam conclusionem: Matrimonium & votum soleme sunt invalida, si sunt ex metu cadente in constantem virum: Ergo ea quæ sunt ex metu non sunt voluntaria simpliciter, Antecedens est certum, ut de matrimonio constat ex cap. Locum, & ex cap. Venerabilis de Sponsalibus; & de voto soleme ex Tridentino self. 25. de Regularibus cap. 19. ubi conce-

ditur, ut Religiosi ex metu profisi, possint intra quinquennium reclamare, & si probaverint professionem ex metu esse factam, quod sit nulla: Consequenter etiam videtur manifesta, nam omnime matrimonium, & omne votum simpliciter voluntarium, debet esse validum.

Respondeo, concessio Antecedente, negando Consequentiam, & ad probationem illius, distinguo Antecedens: Omne matrimonium & omne votum simpliciter voluntarium, debet esse validum, per se loquendo, & attento jure naturali, concedo. Per accidens, & attenta dispositione juris positivi, nego. Poteat enim Ecclesia ponere quadam conditions, sine quibus votum aut matrimonium non sint valida, quatinus sint simpliciter voluntaria, inter quas una est, ut sunt sine metu: Sicut etiam in matrimonio aliam statuit conditionem, quod scilicet fiat coram parrocho, & duabus vel tribus testibus; ideoque matrimonium clandestinum, licet omnino voluntarium, invalidum est.

§. II.

Virum concupiscentia, seu passio vehementis, catæset involuntarium secundum quid, sicut metus?

8. Respondeo negativè cum D. Thoma hic art. 7. ubi cum sibi primo loco hoc argumentum objecisset: *Sicut metus est quadam passio, ita & concupiscentia: Sed metus causat quadammodo involuntarium: Ergo etiam concupiscentia, sic respondet: Ad primum dicendum quod timor est de malo; concupiscentia vero respicit bonum: malum autem secundum se contrariatur voluntarii, sed bonum est voluntati consummatione magis se habet timor ad causandum involuntarium quam concupiscentia.*

9. Hæc tamen doctrina D. Thomæ videtur difficilis, & plures partitum instantias, nam experientia compertum est, plura agi per concupiscentiam, quæ secundum se sumpta repugnant voluntati; ut cum avarus expendit pecunias ad consequendam aliquam delectationem, quas secundum se, secluso ordine ad delectationem, vellet sine dubio retinere, doletque non partum de eauri expensione. Item in operante ex concupiscentia, vel passione, multoties sunt ista due considerationes; hoc opus est mihi bonum secundum sensum, quia delectabile, & est mihi malum secundum rationem, quia contra legem Dei: Ergo quando consentit concupiscentia, vel passione, sic vult illud agere quatenus delectabile sensu, quod nollet illud facere, quatenus est contra rationem.

10. Respondeo quod cum D. Thomas articulo citato, post Aristotelem, Nyssenum, & Damascenum, docet ea quæ sunt ex metu concupiscentia, non esse involuntaria secundum se, sicut ea quæ procedunt ex metu, non intendit omnino negare, ei quod ex concupiscentia fit, posse aliquid voluntarij admiseri, sed afferere duntaxat hujusmodi involuntarium non causari ex cōcupiscentia, sicut in his quæ sunt ex metu, ab ipso metu causari. Et ratio discriminis quā S. Doctor tradit, optima est: nam cum cōcupiscentia ex nulla parte malum resipiat, sed præcise bonum delectabile, non habet ex se inducere ad aliquid voluntati repugnans; unde si in his quæ sunt ex metu concupiscentia, aliquis voluntarij admiserit, non est ex ipsa concupiscentia, sed aliunde omnino per accidens provenit. E contra vero, cum objectum metus sit ma-